

Sygn. akt VII U 1340/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 stycznia 2019 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Agnieszka Stachurska

Protokolant: sekr. sądowy Anna Bańcerowska

po rozpoznaniu w dniu 9 stycznia 2019 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy H. F.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o ustalenie wysokości kapitału początkowego

na skutek odwołania H. F.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 13 sierpnia 2018 r. znak: (...)(...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że do wyliczenia wysokości kapitału początkowego H. F. przyjmuje okres od 1 września 1973 r. do 12 czerwca 1976 r.

UZASADNIENIE

H. F. w dniu 23 października 2018r. złożyła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 13 sierpnia 2018r., znak: (...) (...), ustalającej wysokość kapitału początkowego.

Ubezpieczona podniosła, że nie zgadza się ze stanowiskiem organu rentowego, który do ustalenia wysokości kapitału początkowego nie uwzględnił okresu praktycznej nauki zawodu w trzyletniej szkole przyzakładowej (...) Zakładów (...) w W. od dnia 1 września 1973r. do dnia 12 czerwca 1976r. Wskazała, że pracodawca wystawił jej legitymację ubezpieczeniową, w której widnieje wpis, że począwszy od dnia 1 września 1973r. pracowała w charakterze ucniamontera aparatury radiowej i telewizyjnej w w/w zakładzie pracy, co zostało potwierdzone także w świadectwie ukończenia zasadniczej szkoły zawodowej z dnia 12 czerwca 1976r. Wydana przez organ rentowy decyzja jest więc krzywdząca. W analogicznej sprawie, rozpoznawanej w 2006r., a dotyczącej H. Z. z domu M., Zakład Ubezpieczeń Społecznych zaliczył do stażu pracy okres praktycznej nauki zawodu, odbywanej w trakcie nauki w tej samej przyzakładowej szkole zawodowej. Mając na uwadze podniesione zarzuty ubezpieczona wniosła o przeliczenie kapitału początkowego z uwzględnieniem okresu praktycznej nauki zawodu w latach 1973-1976 (odwołanie z dnia 18 października 2018r., k. 3 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniósł o oddalenie odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

W uzasadnieniu odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wskazał, że zaskarżoną decyzją z dnia 13 sierpnia 2018r. ustalił kapitał początkowy i do podstawy wymiaru kapitału początkowego przyjął podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych, tj. od 1 stycznia 1976r. do 31 grudnia 1985r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 59,59%, zaś wartość kapitału początkowego ustalonego na dzień 1 stycznia 1999r. wyniosła 88.35,94 zł. Na podstawie dołączonych do wniosku dokumentów organ rentowy uznał, że w okresie od dnia 6 lipca 1976r. do dnia 31 grudnia 1998r. ubezpieczona udowodniła 18 lat, 11 miesięcy i 7 dni okresów składkowych oraz 2 lata, 6 miesięcy i 4 dni okresów nieskładkowych. Podniósł, że ubezpieczona wnosząc o doliczenie do stażu pracy okresu praktycznej nauki zawodu w trzyletniej szkole przyzakładowej (...) Zakładów (...) w W. od dnia 1 września 1973r. do dnia 12 czerwca 1976r., nie dołączyła indywidualnej umowy zawartej pomiędzy zakładem pracy a młodocianym. Zgodnie z obowiązującym wówczas art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 1958r. o nauce zawodu, przyuczeniu do określonej pracy i warunkach zatrudnienia młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz. U. z 1958r., Nr 45, poz. 226 ze zm.) w brzmieniu nadanym przez ustawę z dnia 15 lipca 1961r. o rozwoju systemu oświaty i wychowania (Dz. U. Nr 32, poz. 160), zakład pracy przyjmując młodocianego na naukę zawodu w celu przyuczenia do określonej pracy oraz odbycia wstępnego stażu pracy jest obowiązany zawrzeć z nim na piśmie umowę określającą zawód albo rodzaj pracy, w jakim młodociany będzie szkolony, czas trwania nauki zawodu, przyuczenia do określonej pracy lub wstępnego stażu pracy oraz zasadnicze obowiązki młodocianego. Na tej podstawie organ rentowy stwierdził, że okresem składkowym będzie wyłącznie okres zatrudnienia wykonywanego na podstawie indywidualnej umowy zawartej pomiędzy zakładem pracy a młodocianym. Natomiast złożone przez ubezpieczoną dokumenty w postaci legitymacji ubezpieczeniowej oraz świadectwa ukończenia zasadniczej szkoły zawodowej, nie stanowią podstawy do zaliczenia okresu praktycznej nauki zawodu. Wskazując na powyższe okoliczności, organ rentowy odmówił uwzględnienia tego okresu. Na poparcie swojego stanowiska powołał orzecznictwo Sądu Apelacyjnego (odpowiedź na odwołanie z dnia 5 listopada 2018r., k. 7 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

H. F., urodzona w dniu (...), jest z zawodu monterem aparatury radiowej i telewizyjnej. W dniu 1 września 1973r. podjęła kształcenie w trzyletniej (...) Szkole Zawodowej (...) w W.. Jednocześnie w (...) Zakładów (...) w W. odbywała praktyczną naukę zawodu, wykonując pracę jako monter aparatury radiowej i telewizyjnej. W dniu 21 lutego 1976r. została jej wystawiona legitymacja ubezpieczeniowa, w której potwierdzono trwające od 1 września 1973r. zatrudnienie w charakterze ucznia. Jako datę końca zatrudnienia w (...) Zakładów (...) w W. wskazano natomiast dzień 29 lutego 1984r. (legitymacja ubezpieczeniowa, tom II a.r., karty wynagrodzeń z lat 1977-1984, k. 5-9 akt kapitałowych).

Kształcenie w (...) Szkole Zawodowej ubezpieczona ukończyła w dniu 12 czerwca 1976r. (świadectwo ukończenia zasadniczej szkoły zawodowej z dnia 12 czerwca 1976r., k. 5 a.s.).

Po zakończeniu nauki, od dnia 6 lipca 1976r. zawarła umowę o pracę w (...) Zakładach (...) w W. na stanowisku montera układów elektrycznych. Potem pracowała na stanowisku zestrzajacza aparatury radiowej i telewizyjnej. Powyższy stosunek pracy został rozwiązany z dniem 29 lutego 1984r. (świadectwo pracy z dnia 29 lutego 1984r., k. 2 akt kapitałowych, legitymacja ubezpieczeniowa, tom II a.r., karty wynagrodzeń z lat 1977-1984, k. 5-9 akt kapitałowych).

Od dnia 1 marca 1984r. do dnia 30 listopada 1990r. ubezpieczona była zatrudniona jako pracownik produkcyjny w Przedsiębiorstwie (...) (...) (...) (świadectwo pracy z dnia 30 listopada 1990r., akta kapitałowe). Następnie w okresie od 27 lutego 1991r. do 1 września 1996r. prowadziła działalność gospodarczą w obszarze handlu, tj. sklep spożywczo-przemysłowy z siedzibą przy ul. (...) w W.. Z tytułu prowadzenia powyższej działalności gospodarczej była zgłoszona do ubezpieczeń społecznych w następujących okresach: od dnia 1 marca 1991r. do dnia 22 grudnia 1992r., od dnia 5 stycznia 1993r. do dnia 30 czerwca 1993r., od dnia 2 września 1993r. do dnia 30 czerwca 1994r., od dnia 1 września 1994r. do dnia 11 lutego 1996r. oraz od dnia 27 lutego 1996r. do dnia 14 czerwca 1996r. Potem, w okresie od 4 listopada 1996r. do 30 listopada 1998r. ubezpieczona była zatrudniona w (...) Sp. z o.o. L. z siedzibą w W. na podstawie umowy o pracę zawartej na czas określony, w pełnym wymiarze czasu pracy, na stanowisku pracownika produkcyjnego. W w/w okresie zatrudnienia pobrała następujące kwoty wynagrodzeń: za 1996r. – 833,28 zł, za 1997r. – 7.012,01 zł i za 1998r.

– 7.690,13 zł. (świadczenie pracy z dnia 30 listopada 1998r., k. 12 akt kapitałowych, zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z dnia 25 czerwca 2001r., k. 15 akt kapitałowych, potwierdzenie ubezpieczenia z 3 kwietnia 2009r., nienumerowana karta akt kapitałowych).

W dniu 6 grudnia 2006r. ubezpieczona złożyła w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniosek o ustalenie kapitału początkowego. Decyzją z dnia 5 grudnia 2014r., znak: (...) (...), organ rentowy ponownie ustalił dla H. F. kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999r. Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy przyjął przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych, tj. od dnia 1 stycznia 1976r. do dnia 31 grudnia 1985r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 54,20%. Podstawę wymiaru kapitału początkowego organ rentowy ustalił w wyniku pomnożenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru, wynoszącego 54,20% przez kwotę bazową, tj. 1.220,89 zł. Do ustalenia wartości kapitału początkowego Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyjął okresy składkowe wynoszące 14 lat, 5 miesięcy i 2 dni oraz okresy nieskładkowe w wymiarze 2 miesięcy i 7 dni. Kapitał początkowy ustalony na dzień 1 stycznia 1999r. wyniósł 71.475,91 zł (wniosek z dnia 6 grudnia 2006r., decyzja z dnia 5 grudnia 2014r., znak: (...) (...) – nienumerowane karty akt kapitałowych).

Ubezpieczona kilkakrotnie zwracała się do organu rentowego o ponowne ustalenie kapitału początkowego, załączając do wniosków nową, dodatkową dokumentację dotyczącą przebiegu jej zatrudnienia. Ostatecznie w decyzji z dnia 13 sierpnia 2018r., znak: (...) (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. ponownie ustalił wartość kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999r., przyjmując do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego okresy składkowe w wymiarze 18 lat, 11 miesięcy i 7 dni oraz okresy nieskładkowe w wymiarze 3 miesięcy i 7 dni. Kapitał początkowy ustalony na dzień 1 stycznia 1999r. wyniósł 88.335,94 zł. Do ustalenia wartości kapitału początkowego organ rentowy nie uwzględnił okresu od dnia 1 września 1973r. do dnia 12 czerwca 1976r., albowiem nie został wystarczająco udokumentowany, gdyż brak świadectwa pracy za okres zatrudnienia w tym okresie w (...) Zakładach (...) w W. (decyzja z dnia 13 sierpnia 2018r., znak: (...) (...) – nienumerowane karty akt kapitałowych).

Od decyzji z dnia 13 sierpnia 2018r., znak: (...) (...), H. F. złożyła odwołanie (odwołanie z dnia 18 października 2018r., k. 3 a.s.).

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dowodów z dokumentów zgromadzonych w aktach organu rentowego. Zdaniem Sądu, dokumenty, w zakresie, w jakim Sąd oparł na nich swoje ustalenia, są wiarygodne, wzajemnie się uzupełniają i tworzą spójny stan faktyczny. Nie były one przez strony kwestionowane w zakresie ich autentyczności i zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy, a zatem okoliczności wynikające z treści tych dokumentów należało uwzględnić przy dokonywaniu ustaleń faktycznych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie H. F. zasługiwało na uwzględnienie.

W rozpatrywanej sprawie spór dotyczył możliwości uwzględnienia ubezpieczonej przy ustalaniu kapitału początkowego okresu praktycznej nauki zawodu od dnia 1 września 1973r. do dnia 12 czerwca 1976r. Ubezpieczona na dowód odbywania praktycznej nauki zawodu w ww. okresie przedstawiła dwa dokumenty - legitymację ubezpieczeniową, zawierającą adnotację o początku zatrudnienia w (...) Zakładach (...) w W. w charakterze ucznia oraz świadectwo ukończenia zasadniczej szkoły zawodowej wystawione w dniu 12 czerwca 1976r.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. odmówił ubezpieczonej uwzględnienia wymienionego okresu wskazując, że dołączone do wniosku dokumenty nie potwierdzają, że (...) Zakłady (...) w W. zawarły z ubezpieczoną pisemną, indywidualną umowę o praktyczną naukę zawodu. Organ rentowy wywodził, że z przepisów dotyczących zatrudniania młodocianych obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975r. wynika konieczność zawierania z pracownikami młodocianymi pisemnych umów o naukę zawodu, przyuczenia do określonej pracy bądź o odbyciu wstępnego stażu pracy.

Sporną kwestię należy rozpatrywać przy uwzględnieniu treści art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (test jednolity Dz. U. z 2018r., poz. 1270), zwanej dalej ustawą emerytalną, zgodnie z którym za okresy składkowe uważa się również przypadające przed dniem 15 listopada 1991r. okresy zatrudnienia młodocianych na obszarze Państwa Polskiego na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975r.

W okresie, kiedy H. F. odbywała praktyczną naukę zawodu i uczęszczała do zasadniczej szkoły zawodowej, obowiązywała ustawa z dnia 2 lipca 1958r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz. U. z 1958 roku, Nr 45, poz. 226 ze zm.). W art. 3 ust. 1 tej ustawy przyjęto, że młodociani mogli być zatrudniani przez zakłady pracy tylko w celu:

- 1) nauki zawodu,
- 2) przyuczenia do określonej pracy,
- 3) odbycia wstępnego stażu pracy.

Z kolei zgodnie z art. 9 ust. 1 w/w ustawy zakład pracy, przyjmując młodocianego na naukę zawodu, w celu przyuczenia do określonej pracy oraz odbycia wstępnego stażu pracy, był obowiązany zawrzeć z nim na piśmie umowę określającą zawód albo rodzaj pracy, w jakim młodociany będzie szkolony, czas trwania nauki zawodu, przyuczenia do określonej pracy lub wstępnego stażu pracy oraz zasadnicze obowiązki i uprawnienia młodocianego.

Z analizy wskazanych przepisów wynika, że okresem składkowym w rozumieniu przepisu art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy emerytalnej jest okres zatrudnienia wykonywanego na podstawie indywidualnej umowy między zakładem pracy a szkolącym się młodocianym. Wynika to z tego, że jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 kwietnia 2009 roku (II UK 334/08), młodociany odbywający naukę zawodu w ramach umowy zawartej z zakładem pracy na podstawie przepisów ustawy z dnia 2 lipca 1958 roku o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz. U. Nr 45, poz. 226), posiadał status pracownika w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym oraz ubezpieczeniu społecznym. Od takiej formy zatrudnienia, jak wskazana, należy jednak odróżnić praktyczną naukę zawodu, która mogła być prowadzona również w innej formie, a mianowicie na podstawie umowy zawieranej między szkołą a zakładem pracy. Przy czym w takim wypadku uczniowie wykonujący prace w ramach praktyki nie byli pracownikami tych zakładów pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 1996r., II URN 2/96) Z tego względu, dla wykazania, że dany okres może być uwzględniony jako składkowy, o którym mowa w art. 6 ust. 2 pkt 3 cyt. ustawy emerytalnej, konieczne jest ustalenie, czy nauka zawodu była pobierana przez młodocianego przy jego równoczesnym zatrudnieniu, czy też jako przedmiot praktyczny w programie nauki szkolnej – innymi słowy, czy nauczający zawodu był pracodawcą, czy też nauczycielem młodocianego (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 18 marca 2009r. III AUa 1213/08).

W najnowszym orzecznictwie, wbrew dotychczas dominującym poglądom, wskazuje się, że zakwalifikowanie pracy młodocianego jako okresu składkowego w myśl art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy emerytalnej nie wymaga bezwzględnego dostarczenia dokumentacji potwierdzającej fakt zatrudnienia przez zakład pracy w celu przyuczenia do zawodu na podstawie indywidualnej umowy o pracę. Takie stanowisko zostało wyrażone m.in. w wyrokach Sądów Apelacyjnych: w Katowicach z dnia 28 marca 2013r. (III AUa 1362/12), w Gdańsku z dnia 23 stycznia 2015r. (III AUa 1176/14), czy w Poznaniu z dnia 15 grudnia 2015r. (III AUa 1919/14). Również Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 czerwca 2016r. (I UK 256/15) podkreślił, że czym innym jest forma czynności prawnej, zmaterializowana w dokumencie potwierdzającym zawarcie umowy o pracę, a czym innym skuteczność zobowiązania w świetle prawa ubezpieczeń społecznych. O ile bowiem pierwsza kwestia ma wyłącznie wymiar dowodowy, o tyle druga stanowi punkt wyjścia do określenia sytuacji prawnej ubezpieczonego, co oznacza, że nieprzedstawienie przez ubezpieczonego dokumentu potwierdzającego zawarcie umowy w celu nauki zawodu samoistnie nie przesądza o jej nieistnieniu, lecz może co najwyżej stanowić argument przemawiający za uznaniem, że strony nie realizowały określonej więzi prawnej. Oznacza

to, że w przypadku rozstrzygnięcia o możliwości zaliczenia okresu nauki zawodu jako okresu składkowego w myśl prezentowanego wyżej przepisu ustawy emerytalnej, decydujące jest ustalenie, czy wnioskodawca faktycznie wykonywał zatrudnienie na warunkach określonych w ustawie z dnia 2 lipca 1958r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt rozpatrywanej sprawy Sąd Okręgowy uznał za możliwe zakwalifikowanie spornego okresu odbywania przez H. F. praktycznej nauki zawodu jako okresu składkowego. Ubezpieczona – mimo braku umowy o praktyczną naukę zawodu, która jednak nie jest bezwzględnie wymagana - przedstawiła inne dowody potwierdzające zarówno fakt kształcenia w szkole zawodowej, jak i odbywanie praktycznej nauki zawodu w warunkach zatrudnienia. Takim dowodem jest przede wszystkim legitymacja ubezpieczeniowa wystawiona ubezpieczonej w dniu 21 lutego 1976r., w której dokonano wpisu potwierdzającego zatrudnienie w (...) Zakładach (...) w W. w charakterze ucznia, począwszy od dnia 1 września 1973r. Dodatkowo w kartach wynagrodzeń z lat 1977 – 1984, w górnej części opisującej przebieg zatrudnienia i składniki wynagrodzenia, zostało potwierdzone zatrudnienie ubezpieczonej od ww. daty, co wpłynęło na jej uprawnienie do dodatku stażowego.

W ocenie Sądu wskazanych dokumentów nie można pominąć, co uczynił organ rentowy, odwołując się niezasadnie do obowiązku przedstawienia przez ubezpieczoną innych dokumentów, jak umowa o praktyczną naukę zawodu czy świadectwo pracy za okres praktycznej nauki zawodu. Szczególnie istotna jest legitymacja ubezpieczeniowa, ponieważ zgodnie z § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno – rentowe (Dz. U. z 2011r., Nr 237, poz. 1412 ze zm.) jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania oraz spółdzielczej umowy o pracę jest świadectwo pracy, zaświadczenie płatnika składek lub innego właściwego organu, wydane na podstawie posiadanych dokumentów lub inny dokument, w tym w szczególności:

- 1) legitymacja ubezpieczeniowa;
- 2) legitymacja służbowa, legitymacja związku zawodowego, umowa o pracę, wpis w dowodzie osobistym oraz pisma kierowane przez pracodawcę do pracownika w czasie trwania zatrudnienia.

W rozpatrywanej sprawie H. F. przedstawiła legitymację ubezpieczeniową, którą zacytowany przepis wymienia wśród dokumentów mogących potwierdzić okres składkowy. Skoro w tej legitymacji został wskazany okres zatrudnienia od 1 września 1973r. do 29 lutego 1984r., to bezzasadne było nieuwzględnienie okresu od 1 września 1973r. do 12 czerwca 1976r. i żądanie od ubezpieczonej przedstawienia innych, dodatkowych dokumentów. Zdaniem Sądu, te dokumenty, które przedstawiła ubezpieczona są wystarczające dla potwierdzenia odbywania praktycznej nauki zawodu w ww. okresie. Tym samym okres ten powinien zostać uwzględniony przy ustalaniu kapitału początkowego zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Z tych względów, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477⁽¹⁴⁾ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 13 sierpnia 2018r., znak: (...)(...), w ten sposób, że do wyliczenia kapitału początkowego H. F. przyjął okres od dnia 1 września 1973r. do dnia 12 czerwca 1976r.